

Nr 11.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1942 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Genom en den 30 januari 1942 dagtecknad proposition, nr 42, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till

Förordning

om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Härigenom förordnas, att §§ 1, 2 och 4 förordningen den 11 juni 1918 angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges:

§ 1.

Envar svensk undersåte, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, äger att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i 6 och 7 §§ lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete stadgade grunder; dock att erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga särskilda hjälpmedel utgår från och med dagen för olycksfallet samt sjukpenning från och med dagen därefter under förutsättning, vad angår sjukpenning, att sjukdomen varat under mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet, samt att hel sjukpenning utgår med belopp, som framgår av den i § 4 intagna tabellen.

Med fiske — — — av säl.

§ 2.

Den årliga arbetsförtjänst, som omförmäles i 6 och 7 §§ lagen om försäkring för olycksfall i arbete, skall i fråga om denna särskilda försäkring efter

¹ Senaste lydelse av § 1 se SFS 1926: 216 samt av § 4 se SFS 1922: 131.

försäkringssökandens val bestämmas till något av de belopp, som omförmälas i den i § 4 intagna tabellen.

Försäkring i försäkringsklass med årlig arbetsförtjänst av 2,100 eller 2,400 kronor må dock äga rum allenast under förutsättning, att försäkringstagarens årliga arbetsförtjänst vid tiden för försäkringens meddelande kan beräknas uppgå till minst det belopp, som avses i försäkringsklassen.

§ 4.

Försäkring meddelas i allmänhet för en tid av ett år. Den årliga försäkringsavgiften samt beloppet av hel sjukpenning inom de olika försäkringsklasserna framgå av följande tabell:

Årlig arbetsförtjänst kronor	Årlig försäkrings- avgift kronor	Hel sjukpenning kronor
600	6	1: 10
900	8	1: 65
1,200	10	2: 20
1,500	12	2: 75
1,800	14	3: 30
2,100	18	3: 85
2,400	22	4: 40

Efter riksförsäkringsanstaltens — — — försäkringen avser.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1942.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Gällande bestämmelser.

Enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall äger envar svensk undersåte, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning i huvudsak enligt de grunder, som stadgas i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete (§§ 1 och 11). Ersättning i anledning av försäkringen utgår (§ 3) för skada till följd av olycksfall, som härflyter från utövningen av fiskeyrket eller som uppstår vid försök att rädda människoliv ur sjönöd eller vid användning av fiskebåt, utan att fiske därvid bedrivs (olycksfall i arbete). Ersättning utgår dock ej för skada, som drabbat den försäkrade vid användning av utländsk båt eller utländskt fartyg.

Försäkring kan tecknas i endera av tre klasser, av riksförsäkringsanstalten benämnda A, B och C. Den försäkrade tillhör den klass, som han vid försäkringens sökande själv väljer (§ 2). Den årliga försäkringspremien (§ 4), årlig arbetsförtjänst varom förmåles i 6 och 7 §§ i 1916 års olycksfallsförsäkringslag (§ 2) samt beloppet av hel sjukpenning (§ 1) i de olika klasserna framgå av följande tabell:

Klassens benämning	Årlig arbetsförtjänst kronor	Årspremie kronor	Hel sjukpenning kronor
A	1,200	10	2: 20
B	900	8	1: 65
C	600	6	1: 10

Vid premiernas bestämmande utgick man ifrån att de skulle täcka hälften av kostnaderna för försäkringen. I den mån premierna äro otillräckliga för bestridandet av försäkringskostnaderna, fylls bristen av statsmedel (§ 5).

Fiskare, som tecknat försäkring för olycksfall i arbete, kan erhålla tilläggsförsäkring enligt samma grunder för olycksfall utom arbetet (§ 6), dock med de inskränkningar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i övrigt, som bestämmas av riksförsäkringsanstalten. Till försäkringen för olycksfall utom arbetet utgår icke statsbidrag, utan de försäkrade hava att själva bära hela kostnaden för ersättningarna.

Förvaltningskostnaderna bestridas helt av statsmedel såväl beträffande försäkringen för olycksfall i arbete som i fråga om försäkringen för olycksfall utom arbetet (§ 8).

Ersättning enligt fiskarförsäkringen utgår ej i den mån motsvarande ersättning i anledning av olycksfallet utgives enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag eller 1927 års förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

I kungörelse den 27 oktober 1939 (nr 755) har föreskrivits, att, om olycksfall förorsakats av krigsåtgärd, till sjukpenning, livränta eller begravningshjälp, som utgår enligt fiskarförsäkringsförordningen, skall utgivas ett tillägg av statsmedel, motsvarande 50 procent av ersättningen.

Försäkringens nuvarande omfattning.

Antalet försäkrade fiskare utgjorde den 31 oktober 1941 8,029, av vilka 7,900 tecknat försäkring jämväl för olycksfall utom arbetet.

Huru de försäkrade fördela sig på de olika klasserna samt i vad mån försäkring för olycksfall utom arbetet tecknats framgår av följande sammanställning:

Klass A.....	7,858,	däruv	7,748	med försäkring för olycksfall utom arbetet,
» B.....	82,	»	75	» » » » » » »
» C.....	89,	»	77	» » » » » » »

Framställning om författningsändring.

I skrivelse den 8 september 1941 har *svenska västkustfiskarnas centralförbund* hemställt, att i fiskarförsäkringsförordningen måtte införas en ny försäkringsklass med 100 procent högre ersättningar vid olycksfall än i den nuvarande klass A.

Yttranden över framställningen.

Yttrande över centralförbundets framställning har avgivits av riksförsäkringsanstalten; därefter hava försäkringsrådet och statskontoret yttrat sig över handlingarna i ärendet.

Riksförsäkringsanstalten anför — efter att hava framhållit, att enligt förbundets förslag statsbidrag till försäkringen i den nya försäkringsklassen förutsattes skola utgå efter samma grunder som hittills — att anstalten, med hänsyn till bland annat den stegring av levnadskostnaderna, som efter hand ägt rum och som alltjämt fortfore, funne det skäligt, att möjlighet öppnades för fiskarna att genom försäkringen bereda sig och sina anhöriga större ersättningar än hittills. Fråga vore dock, om en så stor höjning av maximiersättningarna som den föreslagna kunde anses motiverad eller om man borde stanna vid en lägre nivå. Vilken ståndpunkt man än intoge beträffande avvägningen därutinnan, syntes emellertid bestämmelserna om förhöjning av ersättningarna böra utformas i anslutning till nuvarande system med klassindelning såsom en direkt påbyggnad på detta med nya försäkringsklasser.

Riksförsäkringsanstalten anför vidare:

Den nuvarande maximigränsen, 1,200 kronor, har kommit att bli för låg med hänsyn till de förtjänstmöjligheter fisket kan erbjuda. Många yrkesutövande fiskare torde nämligen numera kunna uppnå årsinkomster, som överstiga 1,200 kronor och även gå upp till 2,400 kronor eller mera. I den mån särskilt höga inkomster kunna påvisas, torde de emellertid bero på speciella omständigheter och synas därför icke böra få tillmätas någon avgörande betydelse för bestämmande av maximigränsen för den årliga arbetsförtjänsten vid fiskarförsäkringen. Anstalten har, framför allt i samband med utredningar i skaderegleringsärenden, där fråga varit om tillerkännande av livränta efter behovsprövning åt efterlevande till fiskare, som omkommit genom olycksfall, vunnit viss erfarenhet angående storleken av de försäkrade fiskarnas inkomster, och denna erfarenhet giver vid handen, att även under nuvarande förhållanden endast ett relativt fåtal fiskare torde hava så stora skattepliktiga årsförtjänster som 2,400 kronor eller i närheten därav. Med hänsyn till dessa omständigheter synes det anstalten, som om tillräckligt starka skäl för en höjning av maximigränsen för den årliga arbetsförtjänsten ända upp till 2,400 kronor icke skulle hava förebragts. Härjämte torde böra beaktas, att den höjning, som nu eventuellt genomföres, måste antagas komma att bli bestående tills vidare även om fiskarnas förtjänster på grund av ändrade konjunkturer skulle komma att åter nedgå.

Riksförsäkringsanstalten måste även fästa uppmärksamheten på den allvarliga fara för överförsäkring, som med hänsyn till fiskarnas inkomstförhållanden skulle uppkomma vid en höjning av maximibeloppet för den årliga arbetsförtjänsten till 2,400 kronor. Efter den erfarenhet anstalten har från verksamheten bland fiskarna för anslutning till försäkringen, torde man

nämligen med stor visshet kunna utgå från, att de ojämförligt flesta fiskarna, oavsett deras årsinkomster, skulle komma att liksom nu teckna försäkring i högsta ersättningsklassen, om de lämnades frihet härutinnan. Ersättningsarna i denna klass skulle, i synnerhet med tilläggsersättning vid krigsolycksfall, komma att uppgå till avsevärda belopp. Härtill kommer att de försäkrade i många fall torde vara medlemmar av statsunderstödda erkända sjukkassor och skulle erhålla ersättning jämväl från dessa vid sjukdom till följd av olycksfall. I motsats till vad som är fallet beträffande den obligatoriska försäkringen enligt olycksfallsförsäkringslagen gäller nämligen, att sjukpenning jämlikt fiskarförsäkringsförordningen och från erkänd sjuk-kassa utgår samtidigt och oberoende av varandra. De fiskare, som äro delaktiga av båda dessa försäkringsformer, erhålla ersättning med statsbidrag från två håll på en gång, varvid tilläggsersättning vid krigsolycksfall skulle helt utgöras av statsmedel.

Enda utvägen att verkligen förebygga denna fara för överförsäkring genom anslutning till de nya försäkringsklasserna torde vara att såsom villkor för försäkring i dessa klasser föreskriva, att försäkringstagarnas årliga arbetsförtjänst måste uppgå till det för varje klass angivna beloppet och att riksförsäkringsanstalten i annat fall skulle hava skyldighet att vägra medgivande till försäkring. Införandet av en dylik bestämmelse skulle medföra, att anstalten vid ansökan om försäkring i de nya inkomstklasserna måste i varje särskilt fall pröva storleken av försäkringstagarens årliga arbetsförtjänst. Härjämte skulle det emellertid bliva nödvändigt med en fortlöpande kontroll från anstaltens sida, att årsinkomsten jämväl sedermera under försäkringstiden uppginge till föreskrivet belopp. En dylik prövning och kontroll måste för att få åsyftad verkan bliva förenad med mycket stora svårigheter och torde i de flesta fall icke komma att kunna genomföras utan noggranna och ingående utredningar rörande försäkringstagarnas arbetsförtjänster och arbetsförhållanden i övrigt. På detta sätt skulle emellertid uppkomma en allvarlig fara för irritation och missnöje bland fiskarna, varigenom anslutningen till försäkringen kunde komma att motverkas. Slutligen torde en dylik anordning med obligatorisk inkomstprövning få antagas komma att medföra en icke oväsentlig ökning av förvaltningskostnaderna för försäkringen genom den utvidgning av förvaltningsapparaten, som säkerligen skulle visa sig oundviklig.

Riksförsäkringsanstalten förklarar sig hava kommit till den uppfattningen, att höjningen av inkomst- och ersättningsbeloppen borde begränsas till 50 procent. Därvid skulle komma att inrättas två nya försäkringsklasser och maximibeloppet för den årliga arbetsförtjänsten skulle bliva 1,800 kronor och den högsta sjukpenningen 3 kronor 30 öre. Den risk för överförsäkring, som förut framhållits, skulle vid en på angivet sätt begränsad höjning av inkomst- och ersättningsnivån komma att väsentligt minska och någon obligatorisk inkomstprövning borde därför icke bliva nödvändig i detta fall. Riksförsäkringsanstalten måste dock för att kunna hindra överförsäkring, om ansatser därtill skulle förekomma, alltid hava möjlighet öppen att vägra medgivande till försäkring i de nya klasserna. Bestämmelse skulle därför meddelas, att försäkring i dessa finge äga rum endast under förutsättning, att försäkringstagarnas årliga arbetsförtjänst skäligen befunnes uppgå till de för respektive klasser angivna beloppen. En mera ingående prövning av försäkringstagarnas inkomstförhållanden torde emellertid icke behöva bliva

erforderlig annat än där särskild anledning att befara överförsäkring kunde tänkas föreligga. Företrädesvis skulle en dylik noggrannare kontroll vara avsedd att äga rum beträffande särskilt unga eller ålderstigna försäkringstagare samt i fråga om kvinnor. I övrigt borde som regel kunna räcka med en summarisk prövning, i allmänhet grundad på försäkringstagarnas egna uppgifter. Härigenom skulle de olägenheter, som äro förenade med en obligatorisk inkomstprövning, kunna i allt väsentligt undvikas.

Beträffande innehållet i övrigt i de avgivna yttrandena får utskottet hänvisa till propositionen sid. 6—11.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har i ärendet anført bland annat följande:

»Ersättningarna enligt fiskarförsäkringsförordningen äro, även i den högsta klassen, uppenbarligen mycket låga, särskilt i nuvarande tidsläge. Att märka är även, att fiskarnas arbetsinkomster numera ofta uppgå till belopp, som betydligt överstiga 1,200 kronor. Svenska västkustfiskarnas centralförbund har med hänsyn till nyss angivna omständigheter hemställt, att en ny försäkringsklass med 100 procent högre ersättningar än i den nuvarande högsta klassen måtte införas.

Den i anledning av framställningen verkställda utredningen visar, att ett behov av möjlighet till försäkring i högre klasser otvivelaktigt föreligger. Förslag innefattande ett inrättande av flera försäkringsklasser synes mig därför böra framläggas. På sätt riksförsäkringsanstalten anført, torde bestämmelser i ämnet böra utformas i anslutning till det nuvarande systemet, d. v. s. genom en direkt påbyggnad med ytterligare några klasser.

Enligt för mig tillgängliga upplysningar hava fiskare under de senaste åren i avsevärd utsträckning haft inkomster uppemot den av centralförbundet avsedda inkomstgränsen — 2,400 kronor — och i många fall åtskilligt överstigande densamma. Med hänsyn till fiskarnas särskilt i dessa tider för landet betydelsefulla verksamhet synas mig statsmakterna böra tillse, att, därest de skulle råka ut för olycka, de själva eller deras efterlevande kunna erhålla ersättningar, som stå i rimlig proportion till fiskarnas inkomster. Jag anser därför, att den särskilda för fiskare inrättade försäkringen bör, i enlighet med förbundets förslag, erhålla påbyggnad med nya inkomstklasser, den högsta med en antagen årsinkomst av 2,400 kronor. Till förhindrande av överförsäkring synes dock, såvitt angår de två högsta inkomstklasserna — med beräknad inkomst av respektive 2,100 och 2,400 kronor — böra föreskrivas, att försäkring i desamma får äga rum allenast under förutsättning, att den faktiska inkomsten vid tiden för försäkringens meddelande kan beräknas uppgå till minst det belopp, som avses i den av fiskaren valda försäkringsklassen. Denna beräkning synes emellertid kunna göras i viss mån summarisk. Ett genomförande av nu ifrågavarande förslag föranleder givetvis för framtiden vissa ökade kostnader för statsverket såväl med avse-

ende å utgifter för försäkringsbelopp som i fråga om förvaltningskostnader. Dessa ökade kostnader äro, med hänsyn bland annat till ovissheten rörande den blivande anslutningen till de högre försäkringsklasserna, ej möjliga att exakt beräkna. Enligt vad riksförsäkringsanstalten upplyst kunna emellertid statsverkets utgifter för ersättningar enligt fiskarförsäkringen, anordnad enligt de föreslagna reglerna, uppskattas till högst dubbelt så stort belopp som det, vilket utgår vid tillämpning av gällande bestämmelser.

Bestämmas premierna i de nya klasserna efter samma grunder som i de nuvarande, skulle årspremierna för inkomstklasserna 1,500, 1,800, 2,100 och 2,400 kronor utgöra respektive 12, 14, 16 och 18 kronor. Statskontoret har anmärkt, att med tillämpning av nuvarande bestämmelser statsverkets kostnader för fiskarförsäkringen flertalet år överstigit halva kostnaden för försäkringen — för vilken andel statsverket enligt förutsättningarna vid försäkringens tillkomst skulle svara — samt med hänsyn härtill föreslagit förhöjda premier. Vid bedömning av dessa kostnadsuppgifter synes emellertid böra observeras, att de omfatta jämväl det helt abnorma året 1940, då det erforderliga statsbidraget uppgick till närmare 219,000 kronor under det att försäkringsavgifterna belöpte sig till 76,400 kronor. Anledningen till statsbidragets osedvanliga höjd var i främsta rummet den, att icke mindre än 33 i riksförsäkringsanstalten försäkrade fiskare under år 1940 omkommit på grund av krigsåtgärd. Ersättningarna i anledning av krigsskador under nämnda år hava uppgått till omkring 245,000 kronor. Härutinnan bör vidare uppmärksammas, att i de på grund av angivna exceptionella förhållanden uppkomna relativt höga ersättningarna ingår den särskilda förhöjning av ersättningarna med 50 procent, som enligt 1939 års kungörelse skall utgå av statsmedel. Att den stora kostnadsökningen under år 1940 varit av tillfällig natur bestyrkes därav, att statsverkets kostnader för år 1941, såvitt nu kan bedömas, komma att bli av väsentligt mindre omfattning. Härtill bidrager bland annat det förhållandet, att endast tre fall av krigsskada under detta år äro kända. Försäkringsavgifterna för år 1941 uppgå till omkring 84,000 kronor. Statens utgifter för försäkringen, ersättning för krigsskador inberäknade, antagas icke komma att avsevärt överstiga sistnämnda belopp.

Med hänsyn till önskemålet att försäkringen för fiskarna om möjligt icke göres mindre förmånlig än tidigare, anser jag, under hänvisning till vad i det föregående anförts rörande försäkringskostnaderna, att premierna i de nuvarande klasserna böra bibehållas med oförändrade belopp. Vad premierna i de nya inkomstklasserna beträffar synas de, såvitt angår klasserna med 1,500 och 1,800 kronors inkomst, kunna i anslutning till gällande grunder bestämmas till 12 och 14 kronor. För de två högsta klasserna torde däremot någon relativ höjning kunna ifrågakomma. Jag föreslår, att premierna i dessa klasser bestämmas till 18 och 22 kronor. Enligt vad jag från riksförsäkringsanstalten inhämtat beräknas dessa premier, under förutsättning att risken för olycksfall och därav föranledda ersättningar icke förändras, helt täcka de kostnader, som uppstå på grund därav, att inkomstbeloppen enligt försäkringen överstiga 1,800 kronor.»

Utskottet. Vid granskning av nu föreliggande författningsförslag har utskottet icke funnit anledning till erinran mot detsamma. Utskottet får därför hemställa,

att förevarande proposition måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 12 mars 1942.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Tamm, Löfvander, Forslund, Olof Carlsson, Nils Elowsson, Beck-Friis* och *Näslund*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Hage, Pettersson* i Hällbacken, *Hermansson, von Seth, Larsson* i Östersund, *Witzell* och *Hedlund* i Rådom.
